

De Toren van Zierikzee.

— Ga dan, Arnold... zoek uw geluk, zei een Mechelsch burger tot een jonkman, zijn neef, die met een pak in de hand reisvaardig stond en van zijn oom afscheid nam.

Nog een handdruk, en de statige burger bleef alleen in zijn klein, maar deftig kantoor.

— 't Muist al wat van katten komt, hij is een Keldermans en loopt met bouwplannen rond. Een koopman kan ik uit hem niet kneeden... De andere Keldermansen beweren, dat Arnold geen echt talent heeft, welnu de jongen vliege dan op eigen vlerken uit, hij heeft zijn twintig jaren.

En de koopman verdiepte zich weer in zijn boeken.

Arnold verliet de stad en begaf zich te voet naar Antwerpen. 't Was een prachtige Lentemorgen, en in boomen, struiken en hagen langs den weg schaterden vroolijk de vogeltjes en gonsden de ijverige insecten, gelokt door den geurenden bloesem, die haar weelderige kleuren ten toon spreidde. Arnold was een flinke jongeling, recht en slank van gestalte, met schrander gelaat, en een paar levendige oogen. Weelderige, blonde lokken golfdan van onder zijn fluweelen baret, welke versierd was met een roode pluim. Deugdelijk was de stoffe van halskraag, wambuis en hoozen, deugdelijk het leder der lage, lange schoenen, en Arnold Keldermans moest wel den indruk maken een welgesteld burgerszoon te zijn. En toch, hij was ouderloos en arm, en had tot heden toe geleefd op de beurze van een oom, een broeder zijner vroeg gestorven moeder.

Die oom, welke zijn neef nu op eigen vlerken liet drijven, zooals we hem hoorden zeggen, had Arnold tot koopman willen bestemmen, maar, och wee, nooit verraste hij zijn klerk in de studie van handelsboeken, maar wel in die van teekeningen en plannen. En als Arnold er op uitgestuurd werd om wissels te innen of te betalen, of goederen te verzenden of te ontvangen, bleef hij staan voor een kerk of een wereldsch gebouw, zijn oog verlustigend aan beelden, versieringen, torentjes, kanteelen, en geheel vergetend, dat hij in dienst was van zijn oom, dien nauwgezetten handelaar.

Neven van Arnold waren bouwmeesters en zij hadden den jonkmans hartewensch gemakkelijk kunnen vervullen, doch meenden dat deze Keldermans slechts den naam en niet de bouw talenten van hun geslacht bezat.

En Arnold was te fier om hun hulpe af te smeeken, liever ver-

droeg hij dan nog de standjes, de klaagredenen, ja soms de harde behandeling van zijn oom.

Maar nu was hij vrij, nu mocht hij zijn geluk zoeken...

En vol hoop en met moed ging Arnold Keldermans de wijde wereld in.

Zeker, hij had al gereisd, hij was voor zijn oom naar Duitschland geweest, en had er de hem opgedragen handelstaak slecht volbracht, maar dagen lang den bouw der prachtige kathedraal van Straatsburg bestudeerd en er menige teekening gemaakt, welke hij op zijn kamerke tot diep in den nacht kon bewonderen en naschetsen.

Maar nu mocht hij reizen zonder aan koopmanszaken te denken. Zijn oom had hem een som gelds medegegeven en in de eerste maanden kon Arnold onbekommerd zijn, hoe zich te voeden en waar te verblijven.

Over dit alles denkend, en toch ook genietend van de natuur, die in de bouwkunst zijn leermeesteresse moest zijn, waar hij menig heerlijk sieraad vond, om 't na te bootsen in steen of hout, stapte de jonge Mechelaar vlug voort.

Even na den middag kwam hij te Antwerpen aan, een stadje nog maar toen, dat echter een schoone toekomst tegemoet ging, want elk jaar meerde een grooter aantal schepen aan de werf der Schelde. En de burgers van Antwerpen gevoelden het wel, dat hun gemeente een voornamen rang bereiken zou... want ze maakten groote plannen voor uitbreiding en verfraaiing der stede.

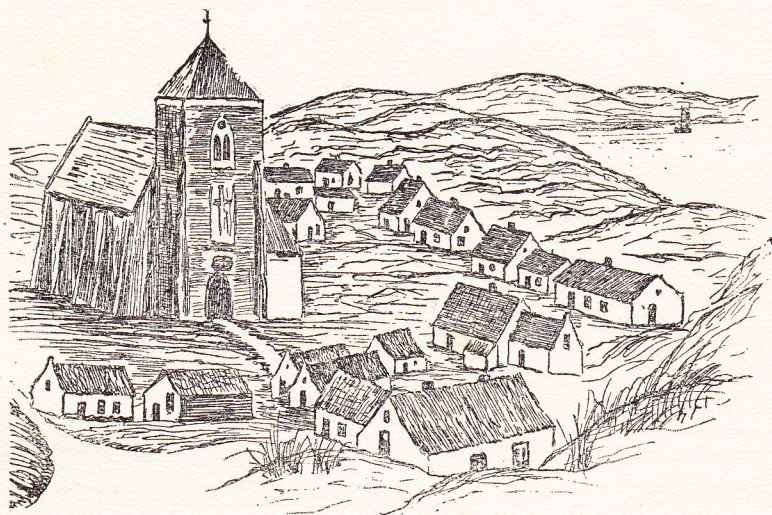
Bouwde men niet bij de Schelde een prachtigen tempel, O. L. Vrouw ter eere en Antwerpen tot roem?

Eer hij zijn honger stilde, begaf Arnold zich naar het grootsche werk en met bewondering zag hij, hoe stout de muren oprezen, hoe heerlijk 't portaal zich rondde, hoe zwierig de toren zich verhief. En zijn oogen schitterden, een blos kleurde zijn wangen, 't bloed stroomde hem krachtig door 't jonge lijf.... O, mocht ook hij eens de bouwmeester worden van zulk een kunstgewrocht! Mocht hij eens uiting geven aan den drang, die in hem werkte, hem trillen deed van verlangen!

Mocht hij daar staan en besturen en bevelen, zijn plannen laten verwezenlijken!

— Gij zijt te ver, jonkman... achteruit! klonk een barsche stem, die Arnold uit zijn droom opschrikte. Achter de omheining blijven! zei de opzichter, die nu 't werk bestuurde.

Keldermans werd eensklaps zeer bedroefd. Wat was hij? Een droomer, een suffer, zooals zijn oom zeide. Hij koesterde plannen van toren- en kerkbouw, en de eerste de beste opzichter joeg hem achter de omheining terug.

Dorp aan den Scheldemond.

En 't was of Arnold eensklaps al zijn hoop verloor, of 't hem plotseling duidelijk werd, dat hij niets was, niets kende, niets ernstigs bestudeerd had.

Ja, hij voelde liefde voor bouwwerken en zag hun schoonheid wel, en veel wat hij in de natuur opmerkte, stelde hij zich voor in steen gebeiteld als sieraad in een kerk... en diep gevoel bezat hij, echt, waar kunstgevoel... doch hij miste de vaardigheid, de kennis van een nederigen metselaar!

Somber keerde Arnold in de stad terug. Hij zocht een kleine herberg op, huurde er een kamerke, dat op den breeden stroom uitzag en ook op den kerkbouw, bestelde dan een middagmaal en... dacht weer na.

En toen nam Arnold een wijs besluit! Hij begaf zich naar den bouwmeester der kathedraal en vroeg dezen om werk. En na eenig heen- en weer praten werd hij als tekenaar aangenomen.

Nu leefde hij in zijn vak, nu kon hij altijd dit gewrocht aanschouwen, nu kon hij omgaan met bouwmeesters, rondspeuren in de schilderachtige hoekjes der stad, ja, nu was hij op den goeden weg...

* *
*

En Arnold hoorde veel van Antwerpens kathedraal vertellen, alsmede van de geschiedenis der ontluikende Scheldestad, waar nu voortdurend straten ontstonden, omdat er steeds meer en meer inwoners kwamen.

Hij vernam ook de droevige lotgevallen van Mathias den Metser, en voelde deernis met dien ongelukkige, niet vermoedend, dat men later ook medelijdend over hem spreken zou.¹⁾

Maar 't voornaamste was, dat Arnold bedreven werd in de bouwkunst, zoodat meester Everaert, die Appelmans was opgevolgd, den schranderen jonkman als toezichter en later als hulp-bouwmeester aanstelde.

Doch Arnold dacht er niet aan te Antwerpen te blijven. Hij droomde nog steeds eigen plannen te mogen verwezenlijken. Een naneef, Rombout Keldermans, bouwmeester van Karel V, zou den toren der kathedraal voltooien.

* *
*

Twee jaren waren voorbijgegaan. Men schreef nu Anno 1453. Een vaartuig verliet de werf van Antwerpen, en voer den stroom

1) Zie over Mathias, den Metser, ons werk „Antwerpsche Verhalen”, bij den Uitgever dezes.

af, slank als een vogel met de uitgespreide blanke zeilen. Er waren verschillende passagiers aan boord, waarvan een heer en een jonkvrouw door den schipper met bijzonderen eerbied behandeld werden.

Geen wonder, deze heer was Jacob Laurenz, burgemeester der bloeiende Scheldestad Zierikzee, en de bevallige maagd, die nevens hem zat op een, door den schipper opzettelijk gehuurd fluweelen stoeltje, was zijn twintigjarige dochter Hilda.

— Wat prijkt die toren daar schoon, vader! zei het meisje met haar zilveren stem.

Ze wees naar Antwerpens kerk en voegde er vol bewondering bij: Wat zal het dan wel wezen, als hij voltooid is!

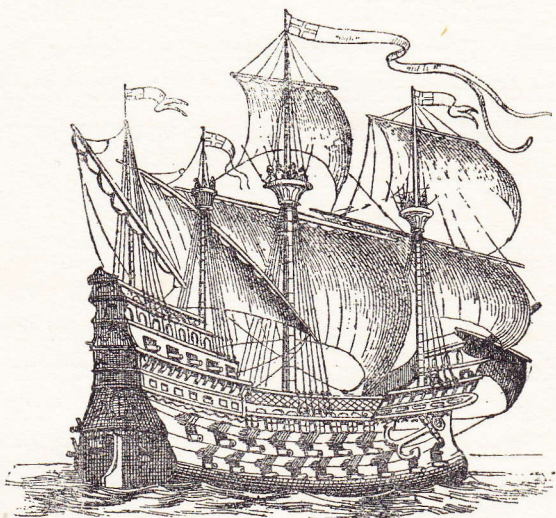
— Ja, kind, ja, antwoordde de magistraat met zwaren, statigen basklank. Antwerpen steekt Zierikzee de loef af.

— Maar wij hebben toch ook onzen prachtigen St. Lievenstempel, vader!

— Zonder toren! Antwerpen steekt ons de loef af... en dat zou niet mogen zijn. Wat is Antwerpen vergeleken bij Zierikzee..? Toon mij hier zooveel schepen als ten onzent! En waar staan de zoutkeeten, de meestoven, de lakenweverijen, de pakhuizen, de kantoren?

— Maar waarom bouwen wij dan toch geen toren bij onze kerk? vroeg de maagd.

— Waarom? Omdat wij een toren willen, zooals zich nergens verheft! Omdat men ons plannen voorlegt, die niet deugen... Wij

Schip uit de 16e eeuw.

willen een toren, ja, maar zwieriger en stouter dan gindsche..., een wonder van Zierikzee.

Een jongeling, die in schijn al zijn aandacht aan den achteruitschuivenden toren schonk, had geen woord van dit gesprek laten verloren gaan, en 't scheen op hem wel een geweldigen indruk uitgeoefend te hebben. Ja, men had hem verteld, dat de magistraten van Zierikzee een wonderen toren begeerden, maar spottend spraken men daar te Antwerpen over... meenend, dat die van Zierikzee naijverig waren, en aldus hun onmacht om een kunstgewrocht te krijgen, vermommen wilden.

Arnold Keldermans, — hij was die jongeling — begaf zich thans naar Zierikzee, om er zijn plan aan de heeren der regeering te onderwerpen. En nu had hij dat plan wel te voorschijn willen halen om het den burgemeester voor te leggen en hem te vragen :

— Wat zegt ge dan hiervan?

Maar, neen, hij zou wachten, en zich laten aandienen bij het stadsbestuur, als dit vergaderde op het Schepenhuis.

Die burgemeester had misschien wel een bekrompen oordeel. In elk geval, hij alleen kon toch niet beslissen, en 't was beter ook de andere heeren te kennen, zonder aanleiding te geven tot het verwijt van gekonkel en verstandhouding met den eersten magistraat.

Arnold leunde over de verschansing en blikte naar den vloed, en 't was, of de zonnestralen er heerlijke torens teekenden, torens met kunstvolle omgangen en transen en zuilen en zwierige spitsen. En zoo starend in 't water, hoorde hij nu en dan de heldere stem van de burgemeestersdochter, en die stem leek wel zilveren klokjes, zingend uit zijn ranken, kanten toren.

— Die jonkman vindt het water der Schelde zeker bijzonder belangrijk, hoorde hij den burgemeester zeggen. De magistraat wilde blijkbaar fluisteren, wat voor zijn zware stem echter onmogelijk bleek te zijn.

— Vader, hij kan 't hooren, vermaande wat verschrikt de gevoelige Hilda.

— Wel neen, het is zeker een dichter of een zanger, zoo'n soort

vinder, die altijd met de gedachten uren ver van de plaats is, waar zijn lichaam staat.

— Vader! herhaalde Hilda, want zijdelings zag ze hoe 't gelaat van den jongeling rood werd. Gewis had hij de min of meer beleedigende woorden gehoord, maar Arnold liet het toch niet merken en bleef in dezelfde houding over de verschansing leunen. De vaart was zeer voorspoedig. Een gunstige wind blies in 't zeil en de passagiers genoten van 't heerlijk tochtje op de Schelde. Kort na den middag voer men voorbij de bloeiende stede Reimerswaal, dat met zijn gekanteelde muren, en kloeke torens als een heerscheres aan den stroom troonde, den stroom, die hier welvaart en rijkdom bracht. En tegen den avond voer het schip de haven van Zierikzee binnen, een andere Scheldestad, waar handel en nering bloeiden. De passagiers, bij wie de reislust nu zeer bekoeld was, haastten zich van boord te gaan, maar natuurlijk lieten ze den voorrang aan hun burgemeester, Heere Laurenz en zijn dochter. Juist toen Hilda haar voetjes op de loopplank zette, kreeg het schip een schok door aanraking eener onbeheendig bestuurdde kogge. De loopplank verschoof wat en Hilda gilte van schrik... Maar een jongeling sprong haar ter hulpe, en vlug, doch zonder ruwheid, trok hij het angstig meisje aan boord terug. Hilda herkende in haar helper den jonkman, die zoo lang in den vloed had gestaard en door haar vader een zanger werd genoemd, en blozend stamelde ze een dankbetuiging en snelde dan over de nu goed vastliggende loopplank aan wal. De burgemeester groette thans ook, al was 't dan stijf, den jongen vreemdeling, die met een deftige buiging antwoordde.

Arnold Keldermans verliet vlug het vaartuig. Hij was nu te Zierikzee! Hoe zou hij hier varen? Het schemerde al en 't was dus hoog tijd naar een logement uit te zien. Morgen zou Arnold de stad eens doorwandelen en trachten te vernemen, of het magistraat van Zierikzee waarlijk aan den bouw van een monumentalen toren dacht.

Toen Arnold ontwaakte, scheen de zon reeds in zijn kamer als wilde ze den reiziger bemoedigen en vroolijk stemmen. Een half uur later bevond Keldermans zich op straat, en hij voelde zich getroffen door de drukte, die allerwegen heerschte. Ja, Zierikzee was een gewichtiger stede dan Antwerpen. In de haven, die met de Gouwe, een zijarm der Schelde, in gemeenschap stond, lagen talrijke schepen, die uit de Zuiderlanden vijgen, amandelen, citroenen, oranjeappels, olijven, uit Frankrijk wijn, uit Noorwegen en Rusland hout aanvoerden. Andere vaartuigen brachten uit Portugal en Spanje 't ruwe zout, dat in de vele ziederijen gezuiverd werd, sedert de zoutnering uit de derriegronden alhier verboden was. Zeeuwsche oesters waren toen ook al bekend en in de putten bij Zierikzee werden ze met zorg gekweekt, terwijl veel schuiten op de Schelde of op zee ter vischvangst zeilden. Veel goederen werden hier ontscheept en in kleinere vaartuigen overgeladen, om naar Holland of Brabant vervoerd te worden. Tal van waren ook kregen een plaatsje in de ruime pakhuizen der welgestelde kooplieden, en veel voortbrengselen der Nederlanden vingen hier hun zeereis aan naar den vreemde.

Ja, overal heerschte een vroolijke drukte, en Keldermans zag wel, dat Zierikzee in bloeienden toestand verkeerde, niet alleen door den handel, maar eveneens door een zeer verscheidene nijverheid. Hier bereidde men traan uit kabeljauwen, of pakte men 't gezuiverde zout in gemerkte vaten; daar vervaardigde men touw en zeilen, smeedde men ankers, schaafde men masten of bouwde men schepen op de werf. Elders stonden groote lakenweverijen en ververijen, en ieder, zelfs de nederigste inwoner, scheen een ruim stuk brood te verdienen in de goede stede Zierikzee.

Keldermans beschouwde ook de vestingwerken, de dikke muren en kloeke poorten, maar meer belangstelling nog toonde hij in de openbare gebouwen en vooral in de St. Lievenskerk, een tempel, waarop Zierikzee trotsch mocht zijn. Maar bij dit kunstig gebouw behoorde een toren, een zwierige stoute toren, wiens spits de

lucht doorboorde, die de zeelieden reeds van verre wenken zou, een toren, welke de uitdrukking moest wezen van 't vrijheidsgevoel en den godsdienstzin der Zierikzeesche burgerij.

En hij, Arnold Keldermans, hij kon Zierikzee zulk een toren bouwen!

Nu hij al die drukte, dien handel en nering met eigen oog had aanschouwd, behoefde hij niet meer te vragen of Zierikzee ook zulk een gewrocht begeerde. En de jongeling besloot onmiddellijk naar 't schepenhuis te gaan en den heeren der regeering, de vroedschap, zijn plan te onderwerpen. Waarom nog langer gewacht?

* *
*

De vroedschap was op 't Schepenhuis vergaderd. Arnold Keldermans trad in de voorhal en vroeg aan den stadsbode hem bij de heeren te willen aandienen.

— Uw naam en 't doel van uw bezoek? vroeg de man op gewichtigen toon.

— Arnold Keldermans, bouwmeester.

Een grimmig trekje ontspande 't strak gelaat van den statigen deurwachter.

— Zeker weer voor een toren, nog een die de heeren onzer stede niet kent, zei hij bij zichzelf, de boodschap van den vreemdeling overbrengend.

Arnold was niet kalm. In een lederen koker droeg hij zijn plan bij zich... Wat zou 't lot zijn der teekening, met zooveel zorg en studie gemaakt? Keldermans moest geduld oefenen, maar eindelijk toch kwam de deurwachter terug en zei op den hem eigen deftigen toon:

— De heeren kunnen u niet ontvangen.

— Wanneer moet ik me dan opnieuw aanmelden? vroeg Arnold, angstig.

— Dat zal onnoodig zijn, mijnheer.

— Maar ik wil hun een plan voor een toren toonen.

— Dat begrepen de heeren ook wel, en toch zeiden ze, u niet te kunnen ontvangen.

Keldermans begreep thans de boodschap ten volle.

Hij werd afgewezen nog vóór hij zijn plan mocht toelichten of zelfs maar vertoonen. En te fier om dit voor hem vernederende gesprek voort te zetten, keerde hij zich om en ging langzaam heen. De deurwachter moest de tranen niet zien, die in zijn oogen welden...

Maar iemand anders zag die tranen... Jonkvrouw Hilda Laurenz, 's burgemeesters dochter, kwam juist de trappen van 't schepenhuis op om haar vader een dringende boodschap te brengen. En zij herkende den mede-passagier, den gediensligen jonkman... maar ze zag ook zijn tranen en de troosteloze uitdrukking op zijn schoon gelaat... en innig medelijden bekreep haar voor dien vreemdeling, al kende ze ook niet de oorzaak van zijn leed! En ook Arnold werd plotseling hevig rood en dan boog hij snel 't hoofd bij wijze van groet, maar meer nog om te verbergen, wat niemand mocht zien.

Heden nog zou hij Zierikzee verlaten... Waarheen? Terug naar Antwerpen maar, als knecht bij meester Everaert, of anders op 't kantoor van zijn oom te Mechelen...

Hilda werd door den deurwaarder eerbiedig gegroet.

— Ik wilde mijn vader even spreken, zei ze op haar steeds vriendelijken toon.

— Jonkvrouw, de vergadering zal aanstonds afgeloopen zijn, of wil ik even den burgemeester waarschuwen?... O, de heeren staan al op.

— Ja, dan zal ik even wachten.

En Hilda begaf zich op de puie van 't schepenhuis en ze zag nog juist den armen bouwmeester, die een straat insloeg en toen uit haar gezicht verdween. En ze vroeg zich af, wie hij toch zijn mocht en waarom hij zoo bedrukt scheen. Maar toen Hilda eenige stonden later opgewekt nevens haar vader stapte, kon ze door eenige behendige vragen aan haar nieuwsgierigheid voldoen.

— Een bouwmeester... die luidjes meenen, dat Zierikzee een lustoord voor hen moet worden, maar wij zijn het moede hun prulwerk te aanschouwen, bromde de burgervader.

— Had hij een plan bij zich? vroeg 't meisje schijnbaar achteloos.

— 't Schijnt.

— Hebt gij het dan niet gezien?

— Wel neen, onze tijd is te kostbaar om 't geknoei van elken metselaar te bekijken! Weldra zou Zierikzee door bouwmeesters bestormd worden!

Hilda zweeg even.

— Vader, hernam ze dan, die jonkman had toch wel wat meer belangstelling verdiend... van u toch!

— En waarom?

— Hij was onze mede-reiziger, ge herinnert u wel, die over de verschansing leunde... Hij hielp mij, zooniet ware ik misschien in de haven gevallen.

— Was het dezelfde? vroeg Laurenz verrast.

— Ja, ik herkende hem onmiddellijk.

— O, had ik dat geweten! Maar waartoe ook! 't Zou toch op een teleurstelling uitloopen. Zooveel andere lieden werden weggestuurd.

— Maar, wie weet, vader?

— Ge schijnt een bijzonder belang in dien vreemdeling te stellen, Hilda.

— Hij bewees mij een dienst.

— Nu ja! Welke jongeling zou toen anders gehandeld hebben? Daarom kunnen we hem toch geen toren laten bouwen!

— Natuurlijk niet, hernam het meisje vroolijk. Maar 't was toch hard hem weg te sturen, zonder zelfs zijn plan te bekijken. Wie weet, hoe lang hij er aan heeft gewerkt!

— Toe, toe, bezwaar uw hoofdje niet langer met stadsaangelegenheden. Ik moet nu eens aan uw boodschap denken...

Maar na 't middagmaal, wanneer de edelachtbare burgemeester steeds in een goede stemming was, begon de gevoelige Hilda weer over den vreemden bouwmeester en eindelijk zei haar vader:

— Nu, omdat gij als zijn beschermster op treedt, zal ik hem

ten stadhuize laten ontbieden, schoon ge hem waarschijnlijk een kwaden dienst bewijst. Maar ik weet niet, waar hij verblijft. Nu, ik zal 't eens laten onderzoeken.

* *
*

Keldermans was onmiddellijk naar de haven gegaan. Zijn ontvangst was hem al te vernederend geweest, om nog langer in Zierikzee te willen blijven. Hij vernam, dat den volgenden morgen een schipper naar Antwerpen vertrekken zou, en Arnold besprak een plaats op zijn vaartuig. Droevig gestemd keerde hij dan naar zijn herberg terug, waar hij op zijn kamerke, zich aan de somberste gepeinzen ongestoord overgeven kon, niet in 't minst vermoedend dat een bevallig meisje zijn goede fee was.

* *
*

Den volgenden morgen bood een schoutsknecht zich bij den burgemeester aan. Laurenz, die zich juist aan de welvoorzienere ontbijttafel wilde neerzetten, stond den man even te woord.

— Die heer Keldermans logeert in „Het Wapen van Haamstede”, zoo luidde de boodschap.

— 't Is goed, Dirk, ga hem dan even vragen, te tien ure met zijn plan op 't stadhuis te komen, gebood de magistraat. O, die meisjesgrillen! mompelde hij dan. Maar Hilda kan ik niets weigeren.

Dirk, de schoutsknecht, had geleerd altijd onmiddellijk de bevelen zijner oversten te volbrengen. Tot laat in den avond gisteren had hij naar dien Keldermans moeten zoeken, maar eindelijk toch zijn verblijfplaats ontdekt. En spoedig stond hij nu voor den waard der herberg en vroeg dezen naar den vreemdeling.

— Die Brabander, wel hij is al vertrokken, antwoordde de kastelein, 't Zag er mij een raren vogel uit. Eerst kreeg ik den indruk, dat hij hier wel een jaar wilde blijven en nu trekt hij er van door als had hij een moord begaan. Maar wie weet... gij vraagt naar hem... Met schipper Vervliet zou hij naar Antwerpen varen.. Loop eens gauw naar de haven!

Dirk schoot weg, en buiten adem kwam hij op de kade aan, waar men juist de touwen van Vervliets vaarttuig los gooide.

— Ei daar! schreeuwde Dirk...

— Wel? vroeg de schipper.

— Uw passagier moet ik hebben...

— Wat? Mijn passagier...

— Ja...

— Dekfels, dacht de schipper, den schoutsknecht herkenkend en dadelijk aan een misdaad peinzend, heb ik zulke visch aan boord? Jammer voor den jongen kerel, dat we nog niet op de Schelde zijn, maar nu moet ik hem uitleveren, de heeren van Zierikzee zijn ver van gemakkelijk gevallen. En hij riep tot Dirk: Ik zal hem halen, hij zit in de kajuit.

Keldermans had zich inderdaad opgesloten. Hij wilde alleen zijn.. alleen met zijn verdriet. De schipper stak zijn hoofd in de roef en zei:

— Heerschap, kom eens op dek, er is daar iemand, die naar u vraagt.

— Naar mij? vroeg Arnold, als uit een droom wakker schietend. Ik ken hier niemand en wil niemand kennen ook.

— Dat is wel mogelijk, maar ik zou u toch maar aanraden dien mijnheer te woord te staan.

— Wie is hij dan?

— Een schoutsknecht...

— En voor mij? Dat kan niet, dat is een vergissing.

— Wel, zoo uw geweten rein is als een pas getaand zeil, wat verhindert u dan eens aan dek te gaan? En bovendien, neem 't mij niet kwalijk, ik mag u hier niet laten.

Keldermans stond op en verliet de kajuit.

— Wat moet ge van mij? vroeg hij wrevelig tot Dirk.

— Kom aan wal!

— Maar waarom?

— Ik kan mijn boodschap hier niet uitschreeuwen...

— Ga even van boord, heerschap, kijk een kleine sprong... we

liggen nog vlak bij de kade, hernam Vervliet, gereed om zijn passagier desnoods aan wal te wippen. Keldermans deed het echter gewillig en hoorde nu de boodschap van burgemeester Laurenz.

Een weigerend, ruw antwoord kwam hem alreeds op de lippen, want gisteren was hij zeer gegriefd geworden, en een echt kunstenaar bezit fierheid. Maar 't was of hij eensklaps een zoet, engelachtig gelaat zag, dat van de maagd, die hem gisteren ontmoette op de pui van 't stadhuis.

— Schipper, reik mij even mijn bundeltje over, ik kan de reis niet medemaken, riep Keldermans. De prijs blijft toch betaald.

— Neen, om den drommel niet! antwoordde de eerlijke varensgezel. Ik wil geen onverdiend geld. Hier is uw vracht terug en ik zal uw pakkage halen.

* *
*

Om tien uren was Arnold op 't schepenhuis en onmiddellijk werd hij bij de vroedschap toegelaten, in een ruime, statige zaal, waar de hooge, gekleurde ramen het licht slechts getemperd door lieten.

— Jonkman, zoo sprak de burgemeester, wij waren gisteren wat te haastig, duid het ons niet euvel. Heden kunnen wij u beter te woord staan. Welk is uw verlangen?

Met vaste stem vertelde Keldermans nu het doel zijner reize.

— Een toren, hernam Laurenz. Maar, wij zijn zeer moeilijk te voldoen. Wij willen een toren als nergens gezien wordt, en zoo wij dien niet verkrijgen kunnen, laten we onze kerk liever gelijk ze thans is.

Arnold opende zijn koker en ontrolde een perkament. Onverschillig keken de heeren naar die beweging. O, zooveel bouwmeesters hadden reeds hun plannen vertoond!

Maar eensklaps sprongen allen op en ze omringden den jonkman, en sprakeloos van bewondering staarden ze de teekening aan, die een toren verbeeldde. Maar welk een toren! Hij bestond uit vier verdiepingen, de onderste zwaar en kloek, de anderen steeds afnemend in dikte bij elken omgang, en 't geheel eindigend met een spits,

die zwierig en stout in de hoogte schoot. En hoe slank al de verdiepingen toch, hoe grootsch hun vorm en hoe rank de zuilen en naalden, hoe majesteitvol de prachtige bogen, hoe fijn 't beeldhouwwerk, als moest het uit kant geborduurd en niet in steen gebeiteld worden!

Lang, zeer lang beschouwden de magistraten het overheerlijk plan, als wilden ze van elk onderdeel, van iedere versiering ten volle genieten. En dan stelden ze het zich voor, zoo 'n gewrocht bij den St. Lievenstempel, zulk een toren boven Zierikzee, wenkend de vaartuigen, verkondigend den roem der bloeiende stede.

Keldermans' oogen straalden van fierheid, en een bos kleurde zijn wangen. De jonge bouwmeester gevoelde het, nu werd zijn streven bekroond, nu had hij zijn doel bereikt.

De burgemeester verbrak 't eerst de plechtige, bijna heilige stilte.

— Schoon, edel, zoo'n toren voor Zierikzee! sprak hij geestdriftig. Maar kunt gij dien bouwen?

— Ja, heere! klonk het besliste antwoord.

— Wij kunnen niet alleen beslissen, maar morgen reeds wil ik een vergadering beleggen en daarop uitnoodigen allen, die in deze zaak een stem uit te brengen hebben, het stadsbestuur, de heeren van den gerechte, de geestelijken der kerk en den vertegenwoordiger des graven. Kom dan hier terug om uw teekening nogmaals te toonen en toe te lichten.

En het plan zou uitgevoerd worden... Keldermans mocht zijn toren bouwen.

* *
*

Het werk was begonnen. Een heirleger van arbeiders krioelde daar voor de kerk dooreen en toch geschiedde alles met orde. Aarde werd uitgegraven en weggevoerd, zware heiblokken rezen en daalden en stootten hechte palen in den bodem. De grondslag van den reuzentoren werd gelegd en na eenige maanden werd de bovenbouw aangevangen. Nog leest men in den toren:

„Dese tore is a° 1459 gefondeert.”

En een slanke jongeling bestuurde het grootsche werk. Arnold Keldermans zag zijn droom verwezenlijkt... zijn plan uitgevoerd.

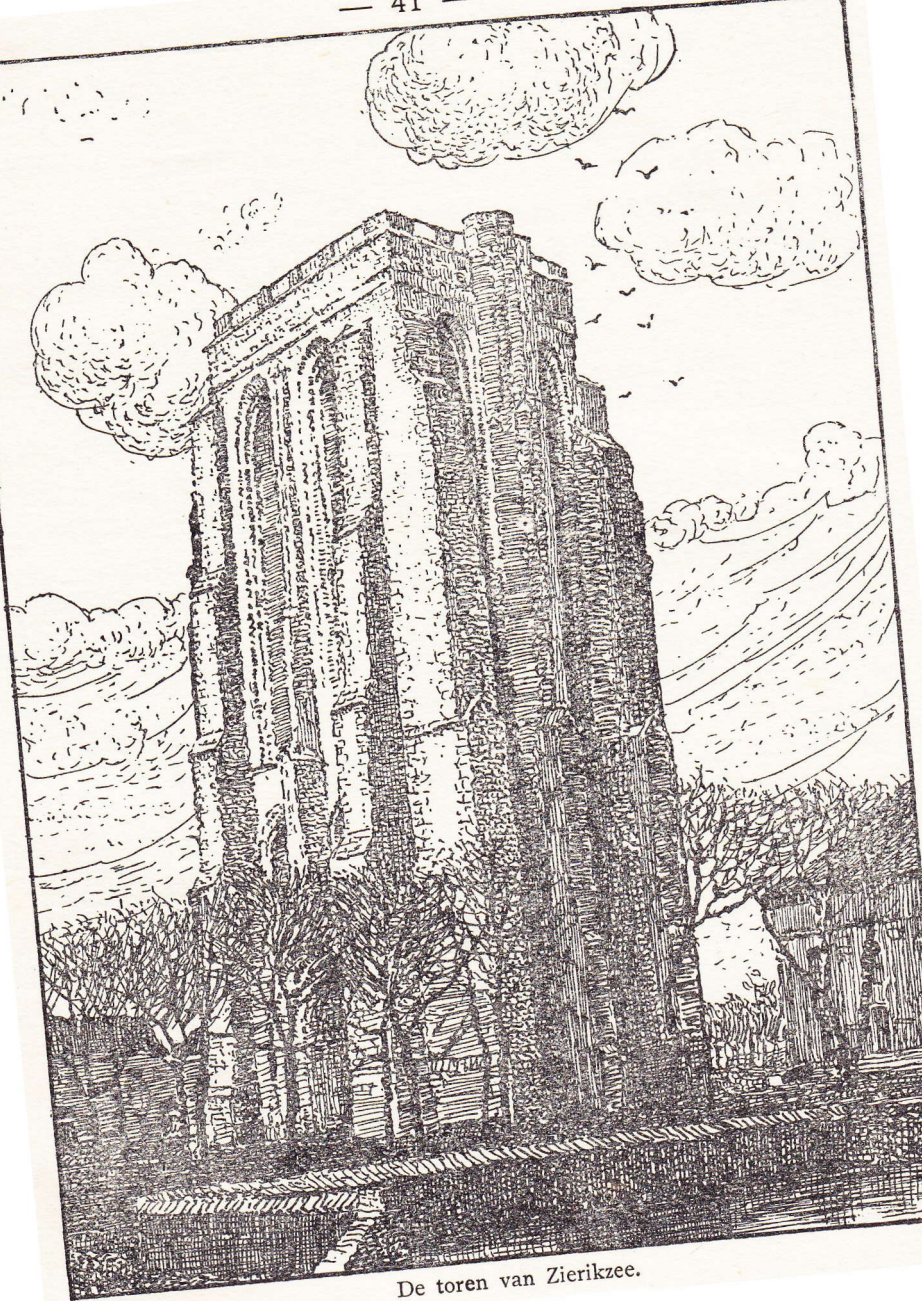
Hij was nu een gewichtig man te Zierikzee, bewoonde er een groot huis, leefde er deftig, dank aan 't ruime inkomen, hem door de dankbare vroedschap toegekend.

Dikwijls vertoefde hij in het huis van burgemeester Laurenz, waar een paar schoone oogen hem telkens en telkens heentrokken. Nooit had de fijngevoelige Hilda hem laten merken, welk aandeel zij in zijn terugroeping had... bovendien, niet daarom, maar om zijn kunstenaarstalent was Keldermans nu een groot man.

Ijverig werd er gearbeid. Schepen met steen en andere bouwstoffen kwamen uit den vreemde en legden in de haven van Zierikzee aan en 't scheen wel, of alle landen medewerkten tot uitvoering van Keldermans' machtig plan.

De toren werd hooger en hooger, en de eerste verdieping naderde reeds haar voltooiing en maakte al een geweldigen indruk, sierlijk en kloek als ze oprees, en van verre zichtbaar, want zelfs aan den overkant der Schelde volgden de oeverbewoners met 't oog de vorderingen van den bouw, en de scheepslieden begroetten, wanneer ze uit zee den stroom opvoeren de hen verwelkomende baak, de getuigenis van Zierikzee's welvaart en kunstmin! O, dikwijls, als 't werk reeds stil lag, en de arbeiders in een welverdienden slaap uitrustten van hun sleuren en slaven, hun hijschen en trekken, van al hun zwoegen en zweeten, wandelde Arnold nog eens naar zijn gewrocht, 't zij dit reusachtig afstak tegen den onstuimigen hemel of met zilver overgoten leek in den zachten maneschijn. En dan zette hij zich neer op een steenblok en mijmerde voort, genietend van zijn kunstgevoel, zijn kunstenaarsplan, of droomend over de toekomst: hier in den schaduw van den toren, zijn toren, te mogen wonen aan de zijde van een lieve, goede vrouw, Hilda Laurenz..

En waarom niet? Werd hij niet alom geacht in de stede van Zierikzee en had men hem niet 't eereburgerschap aangeboden? Had zelfs hertog Karel, den zoon van Filips den Goede, en de aanstaande

De toren van Zierikzee.

heer der Nederlanden, hem bij zijn laatste bezoek niet hartelijk geluk gewenscht over zijn stout kunstwerk, waarvoor de vorst in lange en innige bewondering verzonken was geweest?

En bovenal las hij de liefde niet in Hilda's schoone oogen?

Eens op een avond, toen Arnold weer in den maneschijs zoo gemijmerd had, en huiswaarts keerde, klopte hem iemand op den schouder. Keldermans keerde zich verrast om en zag een ouden, gebogen man, die nu op vreemden toon sprak:

— Jongeling, gij bewijst Zierikzee een slechten dienst! Ha, ze willen een toren, schooner dan één ter wereld.. de hoogmoed woont in onze stede.. en de hoogmoed wordt gestraft. Wee u, Zierikzee, dat de deugd van nederigheid verleerd hebt, dat zat zijt geworden van voorspoed en geluk. Wee, wee! herhaalde de zonderling, zich verwijderend, zonder nog op den verbaasden bouwmeester te letten.

— Keesje, de gek, mompelde Arnold. Hij deed me waarachtig nog schrikken! Wee u, Zierikzee! Ja, als een stad haar kunstzin toont, noemt men haar hoogmoedig. Ach, 't is een simpele van geest, die me schrik aanjagen wil!

* *
*

Arnold Keldermans oogde een vaartuig na, dat de haven van Zierikzee verliet, en koers zette naar de Schelde om ter zee te varen en hout te halen in Noorwegen, hout voor den toren, zijn toren. Maar niet daarom wekte dit vaartuig 's bouwmeesters belangstelling. Er was een schat aan boord... Hilda... weldra zijn Hilda.. die haar vader zoo lang gesmeekt had, eens een reisje naar 't wondere Noorderland te mogen meedoen, tot de magistraat zijn toestemming gaf.. Maar hij kon van zijn lieve dochter niet scheiden en besloot ten laatste ook het tochtje te wagen en wat meer van de wereld te gaan zien dan Schouwen en de Schelde en Antwerpen. Arnold was weemoedig.. en toch ook gelukkig, want gisteravond nog had burgemeester Laurenz hem in 't oor gefluisterd: „Zoodra we terugkeeren vieren we uw verlovingsfeest.”

't Vaartuig verdween uit 't gezicht en Keldermans begaf zich naar

den toren. Ha, de geheel voltooide benedenverdieping moest zijn Hilda bij haar terugkeer 't welkom toeroepen! Moedig gewerkt dan maar, zoo ging tevens de tijd het vlugst voorbij.

En hooger rees de toren, tot tevredenheid der burgerij en tot trots van den bouwmeester. En de tijd verliep en men kon de vaartuigen uit 't Noorderland terug verwachten. Toch duurde de wederkomst langer dan Arnold gehoopt had. Maar hij behoefde zich niet ongerust te maken. De kapitein van een houtschip had hem verteld, dat alle schepen uit Noorwegen vertraging zouden hebben, wegens den geringen toevoer van stammen uit de wouden, waardoor men op volle lading wachten moest.

Zoo naderde de Herfst en elken dag kon de „Hilda” — aldus heette het schip, dat den burgemeester zelf toebehoorde — binnen vallen. En dikwijls op één dag beklom Arnold zijn toren en staarde dan over de Schelde, langs waar zijn geliefde, zijn bruid, huiswaarts keeren zou.

* *
*

— Storm in de lucht, zei zekeren morgen de hoofdopzichter tot Keldermans. We mogen wel bijzondere maatregelen nemen om schade te voorkomen.

En ja, uit 't Westen dreven zware, donkere wolken aan, en de wind huilde reeds om den toren en door de boomen van 't kerkplein.

En sterker werd de wind, gierend schoot hij door de straten en over de pleinen, wierp de pannen van de daken, schudde schoorsteenen omver, brak aan de kade de koorden van vaartuigen, dreef ze bonsend tegen elkander, en joeg bergen water op, die woestschuimend op de glooiing sloegen, ja, weldra den havendijk overstroomden.

't Was noodweer! Vreemde vaartuigen kwamen binnengevloten. De angstige burgers brachten vloedplanken voor hun deuren aan en stopten de reten dicht met klei. Zij, die een man of een zoon, een broeder of een verloofde op de groote wateren hadden — en die waren talrijk — luisterden benauwelijk naar 't bulderen

van den orkaan, welke nog steeds in hevigheid toenam. Achter de dijken stonden benden wachters, gereed elke bres, door den hoogen vloed gemaakt, weer dicht te stoppen en het eiland voor vernieling te bewaren. De strijd dus, de eeuwige strijd der Zeeuwen tegen de verraderlijke zee!

Welk een ontzettende nacht! Ook Arnold Keldermans bleef waken. Hij dacht aan zijn toren, ja, maar hij dacht vooral aan Hilda Laurenz en haar vader, die zeker nu, nabij de vaderlandsche kust waren, doch in groot gevaar! Hij leed de onrust, die honderden thans te Zierikzee belette te slapen of zelfs maar kalm te peinzen!

Traag kropen de uren om. Eindelijk gloorde de nieuwe dag. Maar nog raasde de wind, al was de grootste kracht van den storm voorbij.

De toren had zich goed gehouden. De schade was onbeduidend en men prees den bouwmeester, die zoo hecht en stevig werkte. Maar Arnold kon thans niet naar lof luisteren. Hij dacht aan haar, die hij beminde en aan haar goeden vader. En veel meer vrouwen en mannen van Zierikzee bekommerden zich nu niet om den toren. Wat was het lot van hen, die de zee bevoeren? Bijna de gansche Zierikzeesche vloot was buiten...

En dien dag reeds kwam er tijding van rampen.. van schipbreuk van zinken en vergaan. En de golven spoelden al lijken op Schouwen..

Weer naakte de nacht; de wind was gaan liggen en de meeste burgers gingen vroeg ter ruste. Maar velen zochten ook thans weer vergeefs den slaap.

Den volgenden morgen deed een akelig gerucht de ronde. Het schip de „Hilda” had dezen nacht gepoogd de haven van Westen-Schouwen binnen te varen, maar was op een zandbank geworpen en verbrijzeld. Alle opvarenden moesten omgekomen zijn.

Arnold hoorde die vreeselijke mare en 't was of hij een hevigen slag op 't hoofd kreeg. Maar hij herstelde zich, sprong te paard en rende de stad uit in de richting van Westen-Schouwen, een wel-varende gemeente aan den mond der Schelde. Welk een rit voor

den geschokten jonkman! Hoe joeg hij zijn ros voort, hakend naar zekerheid; hopende toch nog.. en bijna niet durvende hopen! Eindelijk bereikte hij de stad en gejaagd vroeg hij naar nieuws. Ja, de Hilda was vergaan, maar eenige drenkelingen waren toch gered.

— Een vrouw, een meisje? vroeg Arnold driftig.

— Neen, twee mannen.. men zegt dat de burgemeester van Zierikzee er bij is...

En Keldermans liet zich leiden naar het huis waar de geredden waren.. en wankelend trad hij de aangeduide woning binnen.. duizelend stond hij voor een bed.. en herkende toen Hilda's vader.

Maar zijn geliefde, zijn bruid was niet gered..

— Hilda! snikte hij moeilijk. Hilda! Als een bange klacht klonk toen die naam... Wijs mij, waar strandde 't schip? smeekte hij aan een omstander.

— Een uur van de haven...

— O, leid mij er heen..., geef mij een gids! Hilda, mijn Hilda...

En Arnold kwam op de plaats der ramp, maar van 't schip was niets meer te zien. Op het strand stonden eenige mannen en omringden vier lijken, door de zee teruggeschonken.. Wankelend ging de bouwmeester er heen... hij moest... die groep trok hem. De mannen schoven op zij.

— Hilda! klonk het akelig.

Arnold viel bij het lijk van een meisje neer. Hier lag ze, ja, de slanke, schoone maagd, schoon nog ondanks haar geweldigen dood. De lange, blonde lokken waren tegen haar hoofdje geplakt. De oogen waren gesloten en de zwarte wimpers staken scherp af tegen de de marmerkleur van het fijne wezen. In de rechtervuist klemde de drenkelinge nog een stuk hout. Haar kleeding was met zeewier bedekt.

Zoo vond Arnold zijn beminde terug; het strand was haar doodsbed en de zee, de altijd veranderlijke, maar verraderlijke zee, zong de lijkzang.

Keldermans was in snikken losgebarsten. Eerbiedig kuste hij dan het koude gelaat.

De omstanders zagen bewogen dit roerend tooneel aan.

Eindelijk stond Arnold recht. Nu eerst zag hij de drie andere lijen, scheepsgezellen, jonge kerels nog... Thans had hij zekerheid. De onrust was weg, vreeselijke droefheid woonde in zijn harte. 't Was of de wereld plotseling heel leeg geworden was en hij niets meer kende, dat hem ooit belangstelling inboezemen zou.

— Wie wil dit meisje naar Westen-Schouwen brengen? vroeg Keldermans.

— 't Mag niet... eerst moet de strandvonder komen, antwoordde hard en norsch een kustbewoner. Alles wat aanspoelt behoort den graaf.

Deze taal klonk Keldermans ruw toe en bitsig hernam hij:

— Dit meisje behoort mij.. en mij alleen.. en ik wil, dat zij naar Westen-Schouwen gevoerd worde.

't Was een ontwijding van haar lichaam, het hier te laten liggen op den oever der zee, voor iedereen ten toon gesteld.

— Mag niet.. wat aanspoelt behoort den graaf, herhaalde de man.

— Wil niemand mij helpen? vroeg Arnold. Goed!

Hij nam de ranke drenkelinge zelf in zijn armen en droeg haar 't duin op. Maar de last bleek toch te zwaar, en hijgend moest hij zijn geliefde weer neerleggen.

Daar zag hij een hoeve en ging er heen en, zonder te zeggen waartoe hij ze behoefde, huurde hij een kar, en zoo werd Hilda Laurenz naar Westen-Schouwen gevoerd, en als een gebroken man waggelde Keldermans achter 't voertuig...

Welk een terugkeer uit 't Noorderland!

* *
*

De tweede geredde was de bootman die, bij 't zinken van het schip, den burgemeester en Hilda op een wrakhout geheschen had. Het meisje moest spoedig van koude en uitputting bezweken zijn. Jacob Laurenz herinnerde zich niet meer, wat er op 't drijfhout was gebeurd. De bootman had hem gesteund, totdat de golven beiden aan land wierpen, wel bewusteloos, maar toch gered.

Toen de arme Hilda begraven werd, lag haar vader in zware

koortsen. Hij hoorde niet de droevige tonen der doodsklok en was er onkundig van, dat in zwarte mantels gehulde mannen een lijkst uit zijn woning droegen. Hilda werd ter ruste gelegd aan den voet van Arnolds toren...

Laurenz herstelde. Maar welk een ontwaken uit die krankheid! Zijn huis was uitgestorven en donker, 't zonnetje was voor immer heen.

Geen vroolijk geschater meer, geen zoete stem, geen getokkel op 't clavecimbel. Geen Hilda, die door vriendelijke woordjes de plooiën uit zijn eerwaardig gelaat wist te strijken...

Maar de burgemeester was niet de eenige die treurde. Vreeselijk had de storm de koopvaardijvloot van Zierikzee geteisterd! Meer dan 500 vaders of zonen uit de goede stede waren op zee omgekomen. Honderden weduwen rouwden om hun man, meer dan duizend kinderen vroegen naar vader, die nimmer keeren zou.

In Zeeland.

De shade was ontzaglijk. Eens rijke kooplieden waren nu arm, ja velen konden hun schulden niet betalen. Tal van meesters werden thans knecht. Pakhuizen ble-

ven ledig, want de vloed had de koopwaren verslonden. Kantoren werden gesloten, klerken afgedankt. En ook vele dijken en landerijen verkeerden in allerdroevigsten staat.

't Was een ramp voor Zierikzee.

— Ze moesten een toren hebben als nergens ter wereld, ja hoogmoed wordt gestraft! riep 't gekke Keesje.

* * *

Arnold Keldermans kon in den eersten tijd aan zijn toren niet meer denken. Zij immers, zijn bruid, zou het voltooide kunstwerk niet zien. En als hij 't werk bezocht en passen en meten moest, dan zwierf zijn blik van de muren, de zuilen en bogen naar den hof, waar onder de boomen zijn Hilda sliep. En 's avonds sloop hij

als vroeger uit zijn woning, maar niet bij den toren, doch bij haar groeve zat hij mijmerend neer.

Doch zijn kunstgevoel laaide weer op. Neen, Hilda vergeten kon Arnold niet, doch de beste troost zou hij vinden in zijn arbeid. Zijn toren, zijn wonderbaar gewrocht, zou haar grafmonument wezen; zijn ziel immers legde hij in die schepping en 't was of met den toren ook zijn ziel over haar groeve waken zou.

Helaas, een nieuwe slag trof den armen jongeling! Toen hij nieuwe middelen vroeg om den arbeid voort te zetten, antwoordde 't stadsbestuur, dat de torenbouw moest gestaakt worden. De stadskas was te arm, door al de geleden schade en zooveel nood moest gelenigd worden binnen de ongelukkige vesté.

Neen, nooit zou Keldermans zijn plan verwezenlijkt zien.

* *

Een vaartuig stak van wal. Arnold leunde over de verschansing en staarde naar zijn toren, die nu langzaam achteruit schoof. Hij verliet Zierikzee... O, 't liefst was hij daar gebleven, treurend bij Hilda's graf en bij haar machtig monument, maar hij was nu geen aanzienlijk man meer, hij moest werken voor zijn brood...

Gisterenavond had hij haar groeve nog bezocht, er lang gemijmerd en geweend; zijn gansche leven was hem voorbijgegaan, zonnig en licht, tot die gruwelijke morgen, wanneer hij die schoone doode vond op 't strand van Westen-Schouwen, en 't eensklaps zoo duister geworden was voor hem. Het vaartuig voer de breede Schelde op, den stroom, die hem zijn bruid had ontroofd. Indrukwekkend stak de toren tegen de donkere, met regen bezwangerde lucht af. Geen spits zou hem bekronen, geen ranke naalden hem versieren, noch transen, waardoor men den hemel aanschouwen kon. Maar 't was beter zoo. Nu scheen die toren te rouwen, gelijk zijn meester ook treurde...

En nog staart de reiziger, die de Ooster-Schelde bevaart, naar de steenen reus van Schouwen, 't Zierikzeesche wonder. En op het stadhuis bewaart men eerbiedig Keldermans' teekening,

En in de Zeeuwsche geschiedenisboekjes leest men:

„1454. Zware storm, die vooral de Zierikzeesche koopvaardijvloot teisterde, zoodat meer dan 500 mannen en jongelingen hun dood in de golven vonden. Door deze ramp werd de torenbouw gestaakt.”

En 't is of de toren op zijn stil en verlaten plein, tusschen de hooge olmen, nog rouwt over den verdwenen voorspoed.

* *
*

De stad Zierikzee kon zich slechts langzaam oprichten na dien geweldigen slag. En toen ze weer in bloei toenam, was daar verder op de Schelde een machtige stede verrezen, die bijna den ganschen wereldhandel tot zich trok... Antwerpen. En pest en watervloeden en dan de oorlog, al de plagen der vorige eeuwen bestookten de oude Scheldehaven. Nu is Zierikzee een stille plaats, vooral levend van den landbouw, daar het de voornaamste markt is op 't eiland Schouwen.

A. HANS.

DE SCHELDE VRIJ!

(VERHALEN VAN DE SCHELDE).

SCHELDE VRIJ

Door A. HANS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN